

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ОСОБИСТО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Блудова Юлія, кандидат педагогічних наук, доцент
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради (Україна)

FORMING THE CREATIVE POTENTIAL OF THE FUTURE TEACHERS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL IN THE MIND OF A SPECIALLY-ORIENTED STUDY

Bludova Yuliia, Candidate of Pedagogy, Associate Professor
Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy»
of Kharkiv Regional Council (Ukraine)

Анотація. В статті розкриваються особливості формування творчого потенціалу майбутніх учителів НУШ. Формування готовності до творчого саморозвитку нами розуміється як одна з вищих форм саморегуляторної активності особистості, що забезпечує випереджувальне пристосування здобувача освіти як майбутнього фахівця до соціально-професійного середовища відповідно до тенденцій розвитку суспільства. Автор статті стверджує, що Формувати потребу у саморозвитку студентів педагогічних закладів вищої освіти необхідно через застосування креативних форм організації освітньої діяльності.

Ключові слова: творчий потенціал, вчитель, Нова українська школа, особистісно-орієнтоване навчання.

Abstract. The article reveals the specifics of the formation of the creative potential of future teachers of the NUS. We understand the formation of readiness for creative self-development as one of the highest forms of self-regulatory activity of the individual, which ensures anticipatory adaptation of the student of education as a future specialist to the social and professional environment in accordance with the trends of the development of society. The author of the article claims that it is necessary to form the need for self-development of students of pedagogical institutions of higher education through the use of creative forms of organization of educational activities.

Key words: creative potential, teacher, New Ukrainian School, person-oriented education.

Проблеми формування творчого потенціалу, саморозвитку особистості майбутніх фахівців, залучення здобувачів освіти до творчої діяльності є надзвичайно актуальними та значущими на сучасному етапі розвитку освіти та суспільства в цілому.

Реформування української освіти зумовлює пошук та вдосконалення методів змісту навчання та виховання студентів.

Розвиток творчого потенціалу особистості є важливим компонентом процесу освіти у вищій школі, оскільки суспільство гостро потребує кваліфікованих грамотних спеціалістів з розвиненим творчим початком, які вміють активно проявити себе у професійній діяльності.

Для сприяння творчому саморозвитку студента слід змінити традиційну когнітивну модель навчання, в рамках якої домінує репродуктивна діяльність здобувачів освіти та екстенсивний характер освітнього процесу [5].

Слід відзначити, що співвідношення частки використання репродуктивних і творчих завдань найчастіше під час навчання таке, що на навчально-творчу діяльність студентів відводиться досить мало освітнього часу. При цьому переважає недооцінка питань розвитку творчої активності майбутніх учителів НУШ, які є переважно пасивними об'єктами освітньої діяльності.

Розкриємо один із можливих шляхів творчого саморозвитку здобувачів освіти в освітньому процесі – через реалізацію інтелектуальної творчої ініціативи студентів, самостійну розробку та презентацію своїх знахідок, створення власних «портфоліо».

Творчість як вид людської діяльності, характеризується рядом істотних ознак, що проявляються у їх єдності [2].

Творчість – це вид людської діяльності, для якої характерно:

а) наявність протиріччя, проблемної ситуації чи творчого завдання;

б) соціальна та особиста значимість та прогресивність, коли вона робить внесок у розвиток суспільства та особистості;

в) наявність об'єктивних (соціальних, матеріальних) передумов, умов творчості;

г) наявність суб'єктивних (особистісних якостей, знань, умінь, особливо позитивної мотивації, творчих здібностей особистості) передумов для творчості;

д) новизна та оригінальність процесу чи результату [3].

Якщо з названих ознак виключити хоча б одну, то творча діяльність або не відбудеться, або діяльність не може бути творчою.

Творчість має два вектори:

– один спрямований зовні, у предметну діяльність,

- інший – на саму людину, на самотворення, на розвиток у неї здібностей.

Другий вектор є більш значущим, оскільки тісно пов'язаний з такою стороною особистості, як творчий потенціал.

Саме ці вектори відображають сукупність особистісних якостей та здібностей індивіда, його психологічний стан, знання, вміння та навички, що необхідні для здійснення свого розвитку та саморозвитку через актуалізацію своїх творчих сил та можливостей як у навчанні, так і в практичній діяльності.

Формування готовності до творчого саморозвитку нами розуміється як одна з вищих форм саморегуляторної активності особистості, що забезпечує випереджувальне пристосування здобувача освіти як майбутнього фахівця до соціально-професійного середовища відповідно до тенденцій розвитку суспільства. Тому в особистості процесі інтенсифікації її «самості» формується «Я-концепція» творчого саморозвитку [1].

У розумінні «механізму» творчого саморозвитку особистості неабияку роль відіграє мотиваційна сфера здобувачів освіти. У зв'язку з цим слід пам'ятати, що з педагогічного стимулювання творчого саморозвитку велике значення має вихідна мотивація студента (його бажання, інтереси, цінності, установки), тобто ступінь орієнтації на творчий саморозвиток.

Серед переліку різних сучасних освітніх технологій, що сприяють розвитку творчої активності студентів, особливо актуальна та значуща технологія особистісно орієнтованого навчання, яка застосовується у професійній освіті.

Центром цієї системи є професійний розвиток особистості здобувача освіти. Однак останнім часом розроблені особистісно орієнтовані психолого-педагогічні теорії та моделі навчання не знаходили належного застосування в освітньому процесі закладів вищої освіти, оскільки питання реалізації особистісно орієнтованого навчання не були досліджені в аспекті теоретико-методологічних засад забезпечення системи підготовки майбутнього фахівця до професійної діяльності у контексті сучасної парадигми освіти.

З метою формування творчого потенціалу студентів необхідно створити умови для реалізації особистісно-розвивальних функцій освітнього процесу [2].

До особистісних функцій процесу творення відносять творчо перетворюючу діяльність викладачів і здобувачів освіти, тобто таку діяльність, яка могла б сприяти розвитку творчості викладачів – у різних методах та прийомах передачі знань, а також і студентів – у різних способах набуття знань.

Для реалізації цієї мети значущими є такі суб'єкт-суб'єктні відносини, які можуть бути реалізовані через такі форми спілкування викладача та здобувачів освіти, як дискусії, рольові ігри, круглі столи, ігрові методи, мозкові штурми та інші моделюючі ситуації.

Для кожного студента має створюватися різнобічне середовище, що дає можливість проявити себе. Дослідники дійшли висновку, що цей процес залежить від того, наскільки цілісні та взаємопов'язані умови створюються педагогами.

Ефективність творчої діяльності студентів залежить також і від творчого дослідницького потенціалу викладача, який її організує, від реалізації принципу співтворчості викладача та здобувача освіти [4].

Виходячи з парадигми особистісно орієнтованої освіти, основою творчої самореалізації студентів в освітньому процесі є діалог, а результатом такого спілкування є співробітництво між студентами та викладачами.

Таким чином, отримуючи підтримку від креативно орієнтованих педагогів у саморозвитку, цілеспрямовано розширюючи досвід діяльності та спілкування, майбутні вчителі знаходять нові «ступені свободи»:

- у соціальній взаємодії у вигляді навичок встановлення зв'язків з людьми та їх розуміння;

- в організації діяльності;

- у груповій взаємодії, у розвитку творчості, у вирішенні складних ситуацій [1].

Однією з умов пришвидшення процесу переходу розвитку особистості у її творчий саморозвиток є така освіта, яка сприяє тому, щоб студент сам все більш усвідомлено та цілеспрямовано опановував технологію самопізнання, творчого самовизначення, самоврядування та творчої самореалізації.

Формувати потребу у саморозвитку студентів педагогічних закладів вищої освіти необхідно через застосування креативних форм організації освітньої діяльності: проблемні лекції, семінари-дискусії, наукові творчі проекти, студентське наукове товариство та методи навчання: рефлексія, метод «портфоліо», тестування, аналіз результатів своєї навчальної та практичної діяльності процесі набуття професійних знань та навичок.

Використання таких методів дозволять перенести акцент із навчальної діяльності викладача на пізнавальну діяльність студентів, що сприятиме розвитку у них творчої активності, гнучкості мислення, самостійності.

Особистий досвід, який належить набути майбутньому вчителю НУШ, не можна уявити у звичайній програмно-конструктивній формі, поставити у вигляді підручників і програм, оскільки він включає і «непредметні» дії: рефлексію і критичне ставлення до діяльності. При цьому особистісно орієнтований підхід дозволить активізувати внутрішні механізми у структурі особистості та сформувати готовність до самостійної роботи зі створення свого «Я», готовність, необхідну здобувачу освіти для подальшого професійного самовдосконалення [3].

Таким чином, творчий саморозвиток студентів – одне з найважливіших завдань у системі підготовки майбутніх фахівців, що вирішується за допомогою комплексу творчо розвиваючих заходів та умов, що сприяють розвитку самоорганізації, інтелектуальної та практично дієвої ініціативи. Це завдання може бути вирішене лише в умовах творчої співпраці студентів та викладачів, у творчому середовищі, яке зможе забезпечити динаміку розвитку ціннісних установок студентів та їх професійну майстерність.

Список використаних джерел

1. Антонова О.Є. Розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя як фактор його професійної самореалізації. *Життєтворчість особистості: концепція, досвід, проблеми: наук.-метод. зб.* / За ред. І.Г. Єрмакова, Г.М. Несен. Запоріжжя: Хортицький навчально-реабілітаційний багатопрофільний центр, 2006. С. 553-561.

2. Зязюн. І.А., Крамущенко Л.В., Кривonos І.В. Педагогічна майстерність: Підручник / за ред., І.А.Зязюна.-2-ге вид., допов. і переробл. Київ : Вища шк. 2004. 422 с.

3. Мішина Л. М. Інтелектуальний потенціал творчої особистості. Рідна школа. 2009. № 10. С. 15–18.

4. Сисоєва С. О. Теоретичні і методичні основи підготовки вчителя до формування творчої особистості учня. Київ, 1998. С. 365.

5. Фокша О. М. Теоретичний аналіз проблеми формування фасилітаційної компетентності в майбутніх вчителів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи. Вип. 60, 2018. С. 203-207.